

FCG.

Rahoitusmahdollisuuksia
ilmastotyöhön ja
energiatehokkuuden
edistämiseen

Green Deal vaikuttaa kaikkeen

- EU:n vihreän kasvun strategian, Green Dealin, ja siihen sisältyvän vihreän siirtymän vaatimuksen avulla EU tähtää siihen, että Eurooppa olisi ilmastoneutraali vuoteen 2050.
- Vihreä ja puhdas siirtymä, ilmastonmuutoksen torjunta ja niiden kanssa käsi kädessä kulkeva digitalisaatio ovat kaikkien EU:n – ja muidenkin - rahoitusvälineiden läpileikkaavia teemoja.

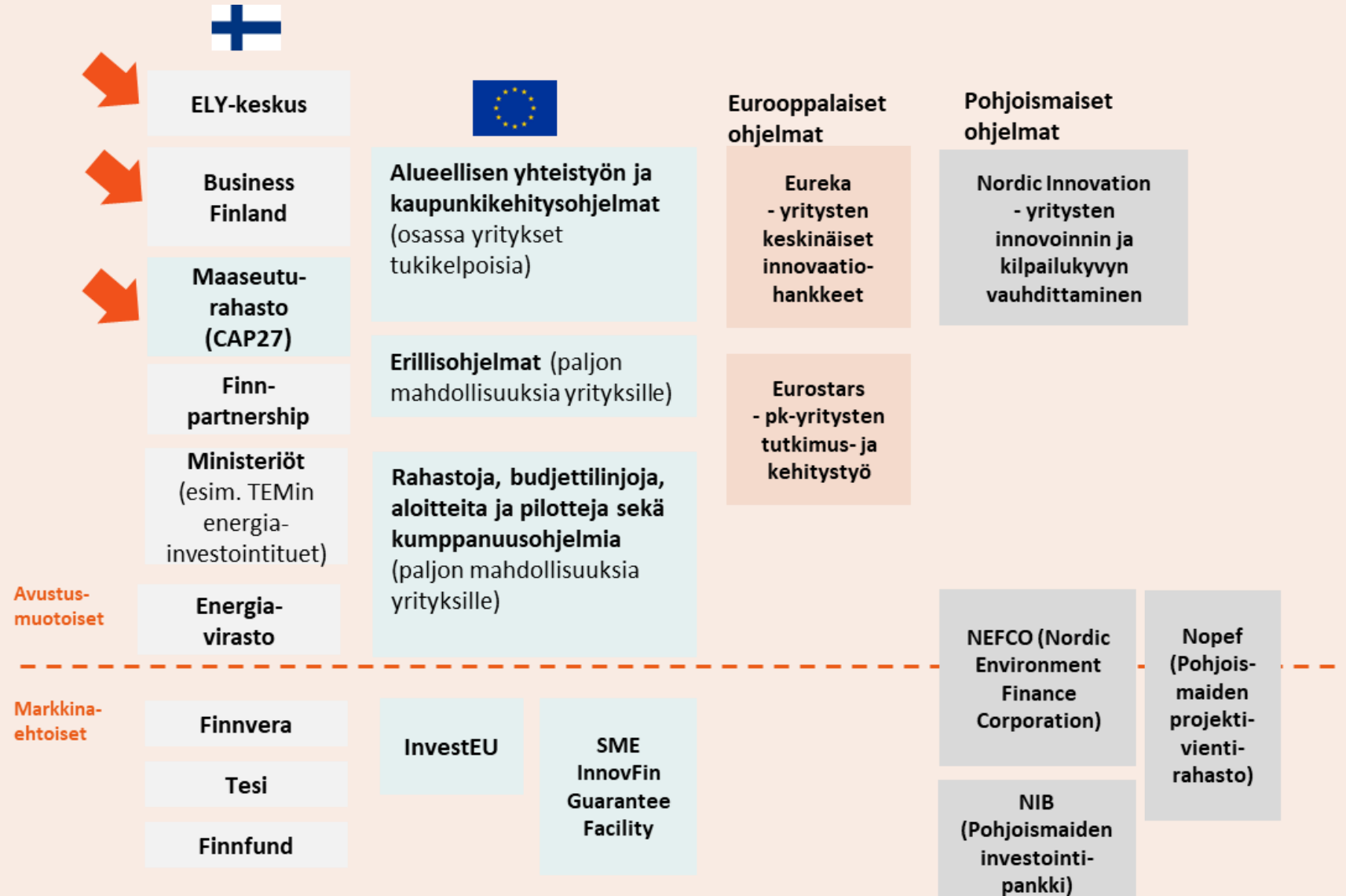

Kestävän rahoituksen taksonomia

- Osana Green Dealia EU on julkaissut kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmän, taksonomian, jolla edistetään EU:n ympäristötavoitteiden saavuttamista ja vihreää siirtymää ohjaamalla rahoitusta kestäviin kohteisiin. Siinä on keskeistä ns. DNSH (Do No Significant Harm, ei merkittävää haittaa) -periaate, joka tarkoittaa, että rahoitettava toiminta ei saa aiheuttaa haittaa yhdellekään EU:n kuudesta ympäristötavoitteesta.
- Taksonomia koskee laajasti toimijoita, jotka haluavat hyödyntää vihreää rahoitusta toimintansa kehittämisessä. Varsinainen raportointivelvollisuus koskee tässä vaiheessa pankkeja, vakuutusyhtiöitä ja sijoittajia sekä isoja pörssiyrityksiä. Taksonomiaan liittyvää ohjeistusta kuitenkin täydennetään jatkuvasti, joten muidenkin yritysten kannattaa olla hereillä.
- Taksonomiaa sovelletaan myös esimerkiksi EU-rahoitteisissa hankkeissa ja investoinneissa.

Julkisen yritysrahoituksen iso kuva

Rahoitusmahdollisuuksia vähähiilisyiden ja energiatehokkuuden kehittämiseen

- Keskeisimmät kansalliset instrumentit:
 1. Energiatuki (Business Finland/TEM)
 2. Maaseuturahaston (CAP27) yritystuet
 3. ELY-keskuksen kehittämisavustus
 4. Business Finlandin innovaatorahoitus
- Kolme ensimmäistä voivat tukea yleisemminkin **vähähiilisemmän ja energiatehokkaamman tuotannon/toiminnan** kehittämistä.
- **Tuotekehityksen** kautta (siinä vaihtoehdot 2, 3 ja 4) yritykset voivat kehittää tuotteita ja palveluja, jotka parantavat asiakkaiden energiatehokkuutta tms. ja laskevat näiden hiilijalanjälkeä - ts. tuottavat positiivista hiilikädenjälkeä - laajemmilla markkinoilla.
- **Business Finlandin innovaatorahoituksella** voi kehittää kansainvälisille markkinoille suunnattuja, skaalattavia palveluja ja tuotteita, jotka liittyvät esimerkiksi energia- ja resurssitehokkuuden parantamiseen. Investointeja Business Finland ei rahoita.*
- **EU:n kansainväliset rahoituslähteet** tulevat kysymykseen kunnianhimoisissa tki- ja investointihankkeissa. Ne soveltuvat esim. isoille/innovatiivisille yrityksille, jotka suunnittelevat investointeja Forssan alueelle tai toimivat jo siellä. Avustusmuotoisten (grant) ohjelmien lisäksi tarjolla on myös erityyppisiä markkinaehtoisia instrumentteja esimerkiksi [InvestEU](#):n alla.

*Poikkeuksena energiatuki

Energiatuki (Business Finland/TEM)

BUSINESS
FINLAND

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

- Energiatukea voidaan myöntää sellaisiin yritysten ja yhteisöjen investointi- ja katselmushankkeisiin, jotka edistävät uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä, energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön tehostamista tai muuten muokkaavat energiajärjestelmää vähähiilisemmäksi pitkällä aikavälillä. Tuella on oltava merkittävä vaikutus hankkeen käynnistämiseen.
- Etusijalla ovat uuden teknologian hankkeet, tavanomaisen teknologian hankkeita voidaan tukea harkitusti. Tukea ei myönnetä hankkeille, jotka on käynnistetty ennen tukipäätöstä, eikä uudisrakennuksiin.
- Energiatukea voidaan käyttää
 - Investointihankkeisiin, joissa investoidaan käyttöomaisuuteen
 - Energiakatselmuksiin, joita ovat Motiva-tyyppiset energiakatselmuksat, täsmäkatselmuksat (pilotti) sekä uusiutuvan energian kuntakatselmuksat.
- Esimerkkejä investointien tukiprosenteista:
 - Uusiutuvan energian investoinnit, mm.
 - Lämpöpumppuhankkeet 15 %
 - Aurinkolämpöhankkeet 20 %
 - Aurinkosähköhankkeet 15 %
 - Energiansäästöä ja energiatehokkuutta edistävät investoinnit (tavanomainen teknologia)
 - 20 % energiatehokkuussopimuksiin liittyneille yrityksille ja yhteisöille.
 - 25 %, kun edellä olevassa käytetään ESCO-palvelua.

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/energiatuki>

- Business Finland myöntää tukea hankkeille, joiden investointikustannukset ovat enintään 5 MEUR. Sen ylittävät hankkeiden osalta tuen myöntämisestä päättää TEM.
- Tällä hetkellä em. yli 5 MEUR tukihakemukset käsitellään erillisissä, suurten [uuden energiateknologian demonstraatiohankkeiden tukihauissa](#).
 - Tukea voidaan myöntää enintään 40 % hyväksyttävistä kustannuksista.
 - Haasteena on, että teknologialla tulisi olla uutuus- ja demonstraatioarvoa, ja hankkeet ovat olleet tyypillisesti varsin suuria, jopa 100 megawatin kokoluokkaa.
- Energiatuen rinnalla Business Finland rahoittaa yritysten materiaalikatselmuksia, <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/materiaalikatselmuksat>.

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki (Energiavirasto)

- Määräaikainen tukijärjestelmä.
 - Sen tavoitteena on ehkäistä hiilivuotoriskiä, turvata teollisuuden kustannuskilpailukykyä ja ohjata toiminnanharjoittajia kehittämään teollista tuotantoaan hiilineutraalimmaksi.
 - Tukea voidaan myöntää tarkasteluvuosien 2021–2025 tietojen perusteella ja se maksetaan takautuvasti tarkasteluvuotta seuraavana vuonna.
 - Toiminnanharjoittajan on käytettävä myönnetystä tuesta vähintään 50 prosenttia kehittämistoimiin, joilla se tavoittelee päästövähennyksiä, energiatehokkuusparannuksia tai uusiutuvan energian osuuden lisäämistä energiankulutuksessa.
- Tukea voivat hakea toiminnanharjoittajat, jotka toimivat merkittävälle hiilivuodon riskille alttiina olevalla toimialalla. Tukea haetaan laitoskohtaisesti
 - Sähköistämistukeen ovat oikeutettuja tietyt metsä-, metalli- ja kemianteollisuuden toimialat sekä jalostettujen öljytuotteiden ja nahkavaatteiden valmistus. Lisäksi tuen piiriin kuuluu tiettyjen teollisuuskaasujen, lasikuitujen ja muoviaiaineiden valmistus.
 - Vuosina 2023–2026 hakemus pitää jättää 31.3. mennessä.
 - <https://energiavirasto.fi/teollisuuden-sahkoistamistuki>

Maaseuturahaston (CAP27) yritystuet 1/2

- Maaseuturahaston tuissa läpileikkaavia teemoja ovat ympäristö ja ilmasto. Lisäksi painotetaan osaamista ja digitalisaatiota. Erityistavoitteiden joukossa on mm. uusiutuvien energiamuotojen tuotannon ja käytön lisääminen sekä energiatehokkuuden edistäminen.
- Maaseudun yritystukia myönnetään yrityksen perustamiseen, kehittämiseen ja investointeihin.
- Uusina tukimuotoina 2023 alkaen ovat kehittämisavustus, jolla tuetaan asiantuntijapalveluiden hankkimista yrityksen eri kehittämisvaiheissa, sekä maatalouden kokeilutuki, jota voidaan myöntää uudenlaisen maataloustoiminnan kokeiluihin kuten uusien liikeideoiden testaamiseen.
- Uutta ovat myös suunnittelu-, käynnistys- ja kehittämisavustukset, joita voivat hakea alle 5 työntekijän mikroyritykset vain Leader-ryhmästä. Näitä tukia voidaan myöntää myös osa-aikaisille yrittäjille tai yrittäjyyttä suunnitteleville ilman y-tunnusta.

Leader-tuet

Yrityksille, jotka työllistävät 1-5 htv

Yritystoiminnan käynnistysavustus

- Asiantuntijapalvelut käynnistämiseen
- Toteutettavuus-selvitykset
- Kaluste- ja pienhankinnat, tietojärjestelmät, perustamiskustannukset

Yrittämisen kokeilu, 2500 EUR

Maatalouden kokeilu, 2500/5000/7500 EUR

Omistajanvaihdoksen suunnittelu, 5000 EUR

Osa-aikainen yrittäminen, 5000 EUR

Päätoiminen yrittäminen, 7500 EUR

Kehittämisavustus

- Asiantuntijapalvelut, selvitykset (innovointi, tuotekehitys, kilpailukyky)

Yritystoiminnan suunnittelu, 1000 EUR

Yritystoiminnan aloittaminen, 2000 EUR

Yritystoiminnan kehittäminen, 3000 EUR

Investointiavustus

Osa-aikaiset ja päätoimiset, 5000-100 000 EUR

ELY-keskuksen tuet

Mikro- ja pienet yritykset (yli 6 htv) **ei Annex 1*

Investointiavustus

Kehittämisavustus

Maataloustuotteiden jalostus ja kaupanpito (pk-yritykset)

Investointiavustus

Kehittämisavustus

Maatilakytkentäinen yritystoiminta

Investointiavustus

Kehittämisavustus

Käynnistysavustus

** Annex 1-poikkeus*

- Yritystukia haetaan joko ELY-keskuksesta tai Leader-ryhmästä. Nyrkkisääntönä on, että ELY-keskus rahoittaa isompia hankkeita, Leader pienempiä.
- Leader-ryhmien rahoitus painottuu erityisesti aloittaviin yrityksiin. Käynnistämisaavustuksilla voidaan tukea myös yritystoiminnan kokeilua tai osa-aikaisen yritystoiminnan aloittamista.

<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-yrittajyyys/maaseudun-yritystuet/yrityksen-investointi--ja-kehittamistuet/>

Pieni yritys = enintään 50 työntekijää ja sen liikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa.

Maaseuturahaston (CAP27) yritystuet 2/2

Yritysryhmähankkeet

- Vähintään kolme yritystä voi toteuttaa yhdessä kehittämishankkeen, jolla edistetään uusien tuotteiden ja palvelujen sekä tuotantomenetelmien kehittämistä ja käyttöönottoa, innovaatioiden ja tutkimustulosten kaupallistamista, yritysten verkostoitumista sekä yrityksen toiminnan kannalta olennaista liiketoimintaosaamisen lisäämistä. Hankkeessa voi esim. kehittää hajautettua energiantuotantoa, resurssitehokkuutta sekä uusia menetelmiä ja teknologioita ilmastonmuutoksen haasteisiin vastaamiseksi.
- Käytännössä yritysryhmähankkeeseen suositellaan otettavaksi mukaan neljä yritystä, jotta yhden poisjäänti ei kaada koko hanketta.
- Avustusta saa 75 % (yritykset maksavat jäljelle jäävän 25 % omarahoitusosuutena hallinnoijalle).
- Tuen hakijana ja hankkeen hallinnoijana voi olla esimerkiksi kehittämisyritys tai muu julkisoikeudellinen tai yksityisoikeudellinen yhteisö. Hallinnoija kokoaa yritysryhmän ja vastaa siitä, että osallistuvat yritykset saavat suunnitelman mukaiset kehittämispalvelut.

Investoinnit uusiutuvan energian ja biopolttoaineiden tuotantoon

- Yritys, joka tuottaa uusiutuvaa energiaa tai biopolttoaineita, voi saada investointitukea suurempiin investointeihin kuin muiden alojen yritykset.
 - Uusiutuvaa energiaa tai biopolttoaineita tuottava yritys = tuottaa ja myy energiaa (lämpöä, sähköä) tai biopolttoaineita (biokaasu, bioetanoli, biodiesel) tai molempia.
- Investointitukea voi käyttää
 - uusien, enintään 2 MW:n laitosten rakentamiseen
 - toimivien laitosten laajentamiseen ja kehittämiseen.
 - Toimivan laitoksen kehittämiseen saa tukea vain, jos investoinnin myötä laitoksen teknologinen taso paranee merkittävästi tai laitoksessa otetaan käyttöön ympäristön kannalta parempia tekniikoita.
- Investointitukea voi saada laitoksen laajennukseen 20 % investoinnin hyväksyttävistä kustannuksista, uuden laitoksen perustamiseen 30 % hyväksyttävistä kustannuksista tai uuden biokaasulaitoksen perustamiseen 50 % hyväksyttävistä kustannuksista. Tuettavan investoinnin kokonaiskustannusten tulee olla vähintään 10 000 EUR ja korkeintaan 1 MEUR.

Investoinnin toteutettavuustutkimus

- Investoinnin toteutettavuustutkimuksella voi selvittää investoinnin toteuttamisvaihtoehtoja ja esimerkiksi mahdollisia teknisiä ratkaisuja. Myönnetty tuki ei edellytä investoinnin toteuttamista - selvitys voi päättyä lopputulokseen, jonka mukaan investoinnin toteuttaminen ei ole järkevää.
- Toteutettavuustutkimukseen voi saada tukea 50 % enintään 50 000 euron kustannuksista.

ELY-keskuksen yrityksen kehittämisavustus

- Kehittämisavustusta voidaan myöntää **pk-yritysten kehittämistoimenpiteisiin ja investointeihin**, kun yritys aloittaa toimintansa, haluaa panostaa merkittävästi uudistumiseen tai pyrkii kasvamaan.
- Avustusta voivat hakea myöntää lähes kaikkien toimialojen yritykset, erityisesti korostuvat
 - Kansainvälistyvät pk-yritykset
 - **Tuotannolliset pk-yritykset**
 - Matkailualan pk-yritykset
 - ICT-alan pk-yritykset
- Hankkeen tulee erottua yrityksen muusta toiminnasta ja sen tulee auttaa parantamaan merkittävästi kilpailukykyä.
- Suunnataan hankkeisiin, joilla arvioidaan olevan merkittävä vaikutus yrityksen: 1) kasvuun tai kansainvälistymiseen; 2) innovaatiotoimintaan, osaamisen vahvistamiseen tai digitalisaation edistämiseen; 3) tuottavuuteen; 4) **hiilineutraalisuuden edistämiseen tai energia- tai materiaalitehokkuuteen**; 5) ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.
- Voidaan myöntää mm. pk-yritysten kilpailukykyä parantaviin hankkeisiin, jotka edistävät **uusien ympäristöä vähemmän kuormittavien, resurssiviisaiden ja energiatehokkaiden teknologioiden ja innovaatioiden kehittämistä ja käyttöönottoa**. Tuettavia hanketyyppejä ovat vähähiilisen liiketoiminnan uudistamiseen liittyvät kehittämis- ja investointihankkeet kuten biotalous-, energia-, ympäristö- ja materiaalitehokkaiden teknologioiden käyttöönotto, bio- ja nanoteknologioiden kehittäminen ja käyttöönotto sekä kylmän ympäristön osaamiseen ja erityisolosuhteisiin liittyvän teknologian kehittäminen.
- Kanta-Hämeessä painotuksena mm. älykkäät palvelut ja tuotantoprosessit uudistuvassa liiketoiminnassa (<- maakunnan älykkään erikoistumisen strategia).
- Kehittämistoimenpiteisiin liittyviä palkka-, konsultointi-, matka-, messuosallistumis- ja vastaavia menoja voidaan tukea enintään 50 %:lla avustuksen perusteena olevista menoista.
- Hankkeeseen sisältyviä investointeja voidaan III tukialueella tukea yrityksen koosta riippuen 10-20 % avustuksella.
- Kehittämisavustusta on haettava aina ennen hankkeen aloittamista. Hakemus tehdään sähköisesti EURA2021-järjestelmässä.
- Avustuksen hakemiselle on omat hakujaksot, ks. <https://rakennerahastot.fi/etela-suomi/hakuajat-etela-suomi>

<https://www.ely-keskus.fi/yrityksen-kehittamisavustus>

Pk-yritys = alle 250 henkilöä työllistävä, liikevaihto enintään 50 milj. euroa tai tase on enintään 43 milj. euroa, eikä yritystä omista yli 25 % suureksi yritykseksi luokiteltava yritys.

Business Finlandin yritysrahoitus

PK-YRITYKSET

- Alle 250 työntekijää
- Liikevaihto max. 50 MEUR tai taseen loppusumma max. 43 MEUR

MIDCAP-YRITYKSET

- Suuria yrityksiä, joiden liikevaihto on max. 300 MEUR

- Business Finlandin innovaatorahoituksessa **kansainvälinen kasvu** on ehdoton vaatimus.
- Oheisessa taulukossa on tarkasteltu pk- ja midcap-yrityksille soveltuvia avustuksia.
- Midcap-yritysten sekä suuryritysten rahoitus on lähtökohtaisesti lainapainotteista. Myös pk-yritysten osalta laina voi tulla kyseeseen etenkin, jos kehitystyössä ollaan jo lähellä kaupallistamista.

<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus>

PK- JA MIDCAP-YRITYKSET	Kenelle ja mihin erityisesti	Avustusprosentti ja -maksimi (EUR)
TUTKIMUS, KEHITYS JA PILOTOINTI. Palveluiden, tuotteiden, prosessien ja liiketoimintamallien kehittäminen.	Kansainvälisille markkinoille tähtäävä yritys voi rahoituksen avulla uudistaa tai kehittää kokonaan uusia tuotteita, palveluita, tuotantomenetelmiä tai liiketoimintamalleja. Rahoitus voi kohdistua vain tutkimus- ja kehittämis-toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin	Avustus max. 50 % (ei euomääräistä ylärajaa), midcap-yrityksille max. 40 %. Myös laina 50% (perustellusti 70 %). Avustus maksetaan jälkikäteen, lainasta mahdollisuus saada 30 % ennakkoa.
CO-CREATION ja CO-INNOVATION. Tutkimuslaitosten ja yritysten yhteistyö.	Co-creation tutkimuslaitoksille hankkeen valmisteluun. Co-innovation yhteishankkeisiin; etusijalla pk- ja midcap-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä tukevat projektit, mukana voi olla myös suuria yrityksiä sekä perustellusti startupeja.	Yrityksille kuten yllä. Tutkimuslaitoksille tyypillisesti 70 %. Avustus maksetaan jälkikäteen.
INNOVAATIOSETELI. Uuden tiedon ja osaamisen ostaminen yritykseen.	Yrityksille, joilla on uusi tuote- tai palveluidea, jolla on potentiaalia kansainväliseen kasvuun ja jonka eteenpäin viemiseksi yritys tarvitsee ulkopuolista osaamista. Palveluita voi ostaa yhdeltä tai useammalta palveluntuottajalta.	Avustus 6 000 EUR (100% ostettujen palvelujen alvittomasta määrästä). Maksetaan suoraan yritykselle sen jälkeen, kun yritys on hyväksynyt palveluntuottajan toimittaman työn ja maksanut tämän palkkion. Setelin voi saada vain kerran.
INTO. Innovaatiotoimintaa vahvistavan asiantuntijapalvelun hankkiminen.	Vientimarkkinoille tähtääville startup- ja pk-yrityksille. Voi käyttää myös IPR-teollisoikeuksien suojaamiseen tai väliaikaisen asiantuntijan palkkaamiseen tutkimusorganisaatiosta tai suuresta yrityksestä.	Avustus 50 % (avustus min. 15 000 EUR, avustus max. 200 000 EUR). Avustus maksetaan jälkikäteen.
TALENT-RAHOITUS. * Kansainvälistyvien yritysten organisaatio- ja johtamiskäytänteiden kehittäminen.	Kansainvälistymisen eri vaiheissa oleville yrityksille. <u>Kansainvälistymisen alkuvaiheessa</u> kehittämisen kohteena esim. nykytila-arviot, uusien toiminta-mallien pilotointi, rekrytointiprosessin rakentaminen/ uudistaminen. <u>Vahvassa kansainvälisen kasvun vaiheessa</u> kehittämisen kohteena esim. kansainvälisen kulttuurin rakentaminen, esihenkilötyön muutos, uusien toimintamallien pilotoinnit/ kokeilut. <u>Globaaleilla kansainvälisillä markkinoilla toimivien edelläkävijäyritysten</u> kehittämisen kohteena voivat olla esim. uusi globaali toimintamalli ja sen pilotointi, oman toimintamallin kehittäminen myytäväksi palvelutuotteeksi.	Avustus 50 % (avustus max. 50 000 EUR). Voi sisältää palkkakuluja ja ostopalveluja. Avustus maksetaan jälkikäteen.
EXHIBITION EXPLORER. Kansainvälisille messuille osallistuminen.	Pk- ja midcap-yrityksille, jotka osallistuvat kansainvälisille B2B-messuille ulkomailla. Edellytys: vähintään neljä kotimaista pk- tai midcap-yritystä hakee rahoitusta samoille messuille. Em. yritysryhmästä vähintään puolet oltava pk-yrityksiä.	Avustus max. 50 % (midcapit 40 %); avustus max. 35 000 EUR per messuhanke ja min. 1000 EUR per yritys. Avustus maksetaan jälkikäteen.
MARKET EXPLORER. Uuden kansainvälisen markkinan tutkiminen ja tiedonhankinta.	Yli 5-vuotiaille pk- ja midcap-yrityksille, jotka ovat etsimässä tuotteelleen, palvelulleen tai liiketoimintamallilleen uusia markkinoita ulkomailla.	Avustus max. 50 % /avustus 5000–40 000 EUR (ts. kokonaiskustannukset max. 80 000 EUR). Asiantuntijapalvelujen kustannuksiin + muita kuluja max. 20 % ostopalvelujen määrästä. Avustus maksetaan jälkikäteen.
GROUP EXPLORER. Vienti-markkinoiden mahdollisuuksien selvittäminen.	3-10 yrityksen ryhmille (vähintään puolet pk-yrityksiä). Suositeltu kesto-aika enintään 1 vuosi.	Avustus max. 50 % (midcapit ja suuret max. 40 %) /avustus min. 2 500 EUR ja max. 20 000 EUR per yritys. Midcap-yritykset luokitellaan tässä suuriksi yrityksiksi. Avustus maksetaan jälkikäteen.
TEMPO. Vientimarkkinoilla kasvamisen valmistelu.	Alle 5-vuotiaille startup-yrityksille, joilla on uusi tuote- tai palveluidea. Yritys voi valmistella kansainvälistä kasvua ideansa toimivuutta testaamalla, hankkimalla palautetta potentiaalisilta asiakkailta sekä kartoittamalla tuotteen kysyntää ja toimivuutta uudella kansainvälisellä markkinalla. Tempo-projektin jälkeen yritys voi edetä tutkimus- ja kehittämisprojektiin.	Avustus 75 % (avustus max. 60 000 EUR, ts. kokonaiskustannukset max. 80 000 EUR). Avustuksesta maksetaan 70 % rahoituspäätöksen jälkeen, loput loppuraportin yhteydessä.

Esimerkkejä EU:n kansainvälisiä instrumenteista

- EU:n [RePowerEU-suunnitelman](#) kautta rahoitetaan uusiutuvaan energiaan liittyviä vihreistä investointeja eri rahoitusinstrumenttien kautta.
- Yksi niistä on Innovaatorahasto (Innovation Fund), joka rahoittaa suuria (yli 7,5 MEUR) ja pienempiäkin (alle 7,5 MEUR) hankkeita esim. energian varastointiin liittyen, https://climate.ec.europa.eu/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund_en

Lisätietoja ja neuvontaa EU:n kansainvälisistä rahoitusohjelmista ja -tuotteista tarjoaa Business Finlandin alla toimiva [EU-rahoitusneuvontapalvelu](#).

EU:n [Funding & Tenders -portaalin](#) kautta voi hakea tietoa erillisohjelmien ja -rahastojen avoinna olevista ja avautuvista hauista teemoittain.

Muita keskeisiä ohjelmia ovat esimerkiksi:

- Horizon Europe, erityisesti klusteri 5: energia, ilmasto ja liikkuvuus, https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/cluster-5-climate-energy-and-mobility_en
- Ympäristöohjelma LIFE, erityisesti puhtaan energiasiirtymän alaohjelma, https://inea.ec.europa.eu/programmes/life_en
- NER300, vähähiilisten teknologioiden lisääminen, kaupalliset demonstraatiohankkeet, https://climate.ec.europa.eu/eu-action/funding-climate-action/ner-300-programme_en

FCG.

Kiitos!

jaana.myllyluoma@fcg.fi

www.fcg.fi